

2018-154

Archeologienota Brugge Blankenbergse Steenweg 6

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

30-1-2019

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Brugge Blankenbergse Steenweg 6 (provincie West-Vlaanderen), gelegen binnen woon- of recreatiegebied, en waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen meer dan 3000m² en van de bodemingrepen meer dan 1000m² bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog. De totale gezamenlijke oppervlakte van de percelen waarop de werken plaatsvinden is 4429m². De werkzone is echter een stuk kleiner, namelijk 2555m².

Het plangebied heeft een onregelmatige vorm. Het is gelegen ten oosten van de Blankenbergse Steenweg, in de Brugse deelgemeente Sint-Pieters-op-de-Dijk, ter hoogte van huisnummers 6 en 8. Het plangebied is momenteel volledig bebouwd en verhard. Gebouw nr. 6 is in gebruik als woning en handelsruimte, met achtergelegen loodsen. Ertussen bevindt zich een betonverharding. Gebouw nr. 8 doet dienst als woning, achteraan is een tuintje gelegen. Er zijn geen gekende kelders aanwezig op het terrein.

Het plangebied is te situeren in het gehucht Scheepsdale, waar reeds vóór 1167 bewoning aanwezig was, gelegen rond een waterput en de brug over de Leet en langsheen een belangrijke noordwestelijke uitvalsweg van de stad Brugge, zijnde de huidige Blankenbergse Steenweg en de Scheepsdalelaan in het verlengde ervan aan de overzijde van de brug. Het terrein behoort dus niet tot de middeleeuwse stadskern van Brugge, maar tot de deelgemeente Sint-Pieters. De kern ervan bevindt zich op enige afstand ten noorden van het plangebied. Het geschiedenis van het plangebied is verbonden aan de ontwikkeling van Scheepsdale en de omgeving erom. De toegankelijkheid van de wijk Scheepsdale, gelegen aan beide oevers van de Leet, wordt verbeterd in 1397 door het bouwen van een stenen brug. De Ieperlee/Leet was van oudsher een belangrijke verkeersader, die in 1618 werd omgevormd tot het kanaal Brugge-Oostende in 1618. Door het verbeterde waterwegennet neemt ook het personenvervoer toe. Vanaf de 17de eeuw voorziet een barge een verbinding naar Nieuwpoort en Oostende. Dit alles brengt ter hoogte van de Scheepsdale brug een grote bedrijvigheid met zich mee: er komen onder meer handelszaken, bedrijven en herbergen. Het gehucht, de wegen, de brug en de bebouwing – ook op het plangebied – worden duidelijk weergegeven op cartografische bronnen vanaf de 16de eeuw. Op de kaarten uit eind 18de en midden 19de eeuw sluit de Blankenbergse Steenweg niet mooi recht aan op de brug en de Scheepsdalelaan zoals tegenwoordig het geval is. Dit is wel het geval op de topografische kaart van 1861, dus ergens in de periode 1850-1860 moeten er werken hebben plaatsgevonden aan de brug en de aansluiting met de wegen die erheen leiden. Of de oude woningen daarbij werden afgebroken is niet duidelijk. In ieder geval was de verbreding van de Blankenbergse Steenweg in 1963 nefast voor eventuele oude gebouwen op het plangebied; de gevels van de woningen op en nabij het plangebied dateren duidelijk uit de tweede helft van de 20ste eeuw. Of de rooilijn bij deze werken (of die in de periode 1850-1860) naar achter op schoof is niet duidelijk. Op de latere topografische kaarten van eind 19de-eerste helft 20ste eeuw zijn enkele gebouwen aangeduid vooraan (= langs de Blankenbergse Steenweg) en achteraan het plangebied, maar deze komen niet meer overeen met de huidige

bebouwing. Het totstandkoming van het huidige gebouwenbestand is enigszins te volgen op de luchtfoto's sinds 1971.

Het plangebied maakt deel uit van de polderstreek en was tot diep in de middeleeuwen onderhevig aan de invloed van de zee. In dit schorregebied kwam in de volle middeleeuwen het gehucht Scheepsdale tot ontwikkeling langsheen de Leet – de naam verwijst waarschijnlijk naar een aanlegplaats voor schepen –, nadat de zeewerking niet zo diep meer landinwaarts kwam. Het plangebied is dus gelegen in een dynamisch polderlandschap, waarbij langdurige menselijke aanwezigheid voorafgaand de volle middeleeuwen zo goed als onmogelijk was. De zeewerking heeft er voor gezorgd dat er diverse fluviatiele afzettingsspakketten aanwezig zullen zijn op het plangebied. Deze mariene afzettingen werden vastgesteld bij het landschappelijk booronderzoek, zij bevinden zich onder een dik recent ophogingspakket bestaande uit puin. Ten zuiden van de Leet bevindt zich de overgang naar de zandstreek, waarop de stad Brugge tot ontwikkeling kwam.

Hoewel de wijk Scheepsdale een lange en interessante geschiedenis heeft, gebeurde er in de nabijheid van het plangebied nog geen archeologisch onderzoek, ook zijn er geen vondstmeldingen gekend. De impact van de diverse aanpassingen aan de Blankenbergse Steenweg, de Leet/kanaal Brugge-Oostende en de brug erover op het archeologisch erfgoed van het gehucht Scheepsdale kan daardoor niet ingeschat worden. Grootschalige opgravingen werden ook nog niet uitgevoerd in de omgeving. De enige grotere opgraving in de buurt dateert uit 1899 en leverde de belangwekkende vondst op van een ijzertijd nederzetting en een Romeinse havenpost, maar deze site – Fort Lapin – bevindt zich op eerder grote afstand van het plangebied en heeft andere landschappelijke kenmerken. Recent werden er in Sint-Pieters enkele proefsleuvenonderzoeken uitgevoerd waarbij soms laatmiddeleeuwse sporen werden aangetroffen, deze resulteerden echter niet in opgravingen. Algemeen kan aan het plangebied een hoge verwachting gegeven worden voor archeologische sporen vanaf de volle middeleeuwen, alsook een eerder lage verwachting voor sites uit de metaaltijden en de Romeinse periode. Deze laatste sites zullen zich echter onder een middeleeuws overstromingspakket bevinden.

De gebouwen op het terrein worden afgebroken en de verhardingen worden verwijderd, en er wordt een meergezinswoning (oppervlakte: 529,6m²) opgericht aan de straatzijde. Achter dit gebouw wordt een verharding aangelegd die gebruikt wordt voor interne circulatie. Aansluitend aan deze verhardingen worden een overdekte fietsenstalling en diverse parkeerplaatsen voorzien: 21 bovengrondse parkeergarages en achteraan het terrein enkele parkeerplaatsen op een gestabiliseerd zandbed. Tussen het gebouw en de parkeerplaatsen wordt een groenzone aangelegd. Langsheen de verharding in het zuiden wordt grasdallen voorzien. Een zuidelijke uitstulping van het plangebied blijft braakliggend. Het grootste deel van de bodemingrepen die gepaard gaan met de werken zijn beperkt tot 30cm diepte (aanleg verhardingen, zandbed, groenzone, grasdallen). De diepere ingrepen zijn ofwel sleufvormig (aanleg funderingen en nutsleidingen tot 60cm diep) of puntsgewijs (funderingspalen, liftputten, regenwaterput, septische putten, bufferputten), zijn beperkt in omvang en verspreid gelegen van elkaar.

Aan het plangebied kan een eerder hoge archeologische verwachting gegeven worden voor de aanwezigheid van sites met grondsporen vanaf de volle middeleeuwen. De verwachting behelst restanten van woningen in hout en/of steen, achtererfstructuren (waterputten, beerputten, afvalkuilen,...), en eventueel sporen van ambachtelijke en havenactiviteiten. Er is ook een kleine

verwachting voor sites uit de metaaltijden en de Romeinse periode, maar deze zullen zich dieper in de grond bevinden.

Tegenover deze archeologische verwachting dient de impact van de geplande werken en de historische ontwikkeling van het plangebied gezet te worden. Het terrein is momenteel volledig bebouwd en verhard, deze invulling dateert uit de tweede helft van de 20ste eeuw. Verspreid over het terrein werden 4 boringen uitgevoerd, waaruit blijkt dat er een recent puinpakket onder de huidige betonverharding aanwezig is, met een dikte van minstens 70cm. Gezien deze verstoring in alle boringen aanwezig is, kan er verondersteld worden dat deze ook onder de bestaande gebouwen aanwezig zal zijn. Het grootste deel van de geplande werken vindt plaats binnen de diepte van dit puinpakket, wat betekent dat deze geen bijkomende verstoring met zich zullen meebrengen dan deze die reeds aanwezig zijn. Onder dit puinpakket zijn mariene afzettingen aanwezig tot zeker 2m onder het maaiveld, waarin geen archeologisch niveau werd herkend bij de boringen. Enkele van de diepere ingrepen (3 liftputten van telkens 2,3 x 2,4m: 1,60m diep; 3 bufferputten onder de verharding: ca. 40m² die meer dan 1m diep wordt uitgegraven) worden uitgegraven tot in deze afzettingen, maar zullen dus ook geen archeologisch niveau verstoren. De uitgraving voor de regenwaterput (ca. 3m diameter: 3m diep) en 3 septische putten (ca. 2m diameter: 2,5m diep) en de paalfunderingen gaan (mogelijk) doorheen deze mariene afzettingen, maar zijn zodanig beperkt in oppervlakte en verspreid van elkaar gelegen, waardoor een verder vooronderzoek van dergelijke kleine locaties geen kenniswinst zal opleveren en meer vragen zal oproepen dan beantwoorden.

Ondanks de eerder hoge archeologische verwachting voor de aanwezigheid van sites vanaf de volle middeleeuwen, wordt er in het kader van de geplande werken op basis van bovenstaande argumenten dus geen verder vooronderzoek geadviseerd. Er dient bijgevolg geen programma van maatregelen voor verder archeologisch vooronderzoek opgesteld te worden. Wel wordt gewezen op de wettelijke verplichting om bij aantreffen van archeologisch sporen/vondsten tijdens werken, dit te melden aan Onroerend Erfgoed¹.

¹ Zie artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 5.1. van het Onroerenderfgoedbesluit.